

Єршова Н. Ю.

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
професор кафедри економічного аналізу та обліку, к.е.н., доцент*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Роль основних засобів для цілей господарської діяльності підприємств в умовах інноваційно-орієнтованої економіки постійно зростає, що об'єктивно підвищує значення інформації про їх наявність, рух, стан і використання для потреб управління. Так, темпи росту первісної (переоціненої) вартості основних засобів підприємств України за 2015 рік складають 55,56%, за 2016 рік – 107,02%. Темпи росту залишкової вартості основних засобів за цей період складають 133,98% та 112,5% відповідно. Статистичні дані також свідчать про значну ступінь зношення основних засобів. У 2014 році цей показник становив 83,5%, у 2015 році – 60,1% , у 2016 році – 58,1%. Основні засоби, як матеріальні активи є одним з основних об'єктів інвестицій. За 2016 рік найвагомішу частку капітальних інвестицій (96,7% загального обсягу) освоєно у матеріальні активи, з яких у будівлі та споруди – 48,4% усіх інвестицій, у машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 44,3% [1].

Система обліково-аналітичного забезпечення відіграє одну з ключових ролей у функціонуванні системи управління підприємством, забезпечуючи взаємодію різних рівнів управління, структурних підрозділів, реагуючи на зовнішні і внутрішні зміни [2]. Удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління основними засобами підприємств пояснюється:

- зміщенням акценту аналізу з внутрішнього на зовнішнє бізнес-середовище, в якому розвивається або передбачає розвиватися підприємство;
- збільшенням швидкості прийняття управлінських рішень на зміни зовнішнього бізнес-середовища;
- необхідністю продуманого взаємозв'язку між оперативним та стратегічним напрямками діяльності підприємства, оскільки облік, аналіз і контроль, досягнення стратегічних цілей і задач відображається в конкретній системі показників;
- розширенням методів аналізу основних засобів з метою забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства; удосконаленням системи показників, які характеризують ефективність використання основних засобів для цілей обліку, аналізу, і відповідність їх тактичним і стратегічним тенденціям;
- вдосконаленням концепції обліку і аналізу при управлінні основними засобами, їх складовими і їх динамікою.

В системі обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємства формується певні види фінансової та нефінансової інформації, які є основними джерелами даних і використовуються при прийнятті управлінських рішень тактичного та стратегічного характеру.

Інформація першого виду - нормативно-правова інформація. Даний вид інформації визначає процес обліку і управління (тактичного та стратегічного) основними засобами підприємства.

Інформація другого виду – дані бухгалтерського обліку. Даний вид інформації становить ліву частку всієї одержуваної інформації. Інформація бухгалтерського обліку є незамінною інформацією при розробці управлінських рішень щодо основних засобів, роблячи істотний вплив на задану стратегію.

Інформація третього виду - відомості аналітичного обліку, що характеризують структуру, склад, рух, ефективність використання основних засобів та вплив на показники фінансового стану підприємства.

Інформація четвертого виду - необлікова інформація, відображає достовірність обліку первинних операцій з основними засобами в облікових і звітних регістрах, і групується в звітах виробничих, технічних, маркетингових, контрольних, аудиторських, інвестиційних і інших.

В системі стратегічного управлінського обліку міститься значна кількість інформації, яка корисна для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо управління основними засобами підприємства. Тому, нами запропонований алгоритм постановки стратегічного управлінського обліку основних засобів підприємства, який передбачає певні етапи [3].

На першому етапі формуються цільові завдання стратегічного управлінського обліку основних засобів з метою забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства. Дані дії передбачають проведення дослідницьких заходів зі збору інформації про діяльність підприємства, специфіки діяльності, оцінці ступеня впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, можливих загроз і ризиків. Підсумком першого етапу є складання приблизного плану завдань і робіт.

На другому етапі проводиться планування послідовності заходів, необхідних для досягнення поставлених цілей і завдань, а саме: дослідження чинної законодавчої бази бухгалтерського обліку, методик управлінського обліку; вибір концепцій аналізу, контролю; створення варіантів планових методик. Також затверджується необхідна документація для цілей стратегічного управлінського обліку, і складається план робіт по введенню стратегічного управлінського обліку основних засобів в практичну діяльність підприємства.

На третьому етапі вивчається і аналізується поточний стан обліково-аналітичної системи підприємства і детально досліджується функціонування її підсистеми - обліково-аналітичного забезпечення управління основних засобів. Виявляються переваги та недоліки роботи даних систем, конкретизуються шляхи їх вдосконалення, складаються варіанти дій, розробляються послідовні системні плани.

На четвертому етапі розробляється проект стратегічного управлінського обліку основних засобів, що враховує спеціалізацію підприємства.

На п'ятому етапі проводиться обговорення проекту постановки стратегічного управлінського обліку основних засобів на зборах співробітників фінансових відділів, або зборах співробітників бухгалтерії. Обґрунтовується потрібність і своєчасність застосування положень стратегічного управлінського обліку основних засобів, їх ефективність і ступінь впливу на фінансові результати звітного і наступного періоду, фінансовий стан підприємства.

На шостому етапі проводиться узгодження та затвердження проекту постановки стратегічного управлінського обліку основних засобів. Підписуються відповідні розпорядчі накази про призначення відповідальних осіб, додаткове навчання співробітників бухгалтерії, визначаються суми на фінансування підготовки та ведення стратегічного управлінського обліку основних засобів на підприємстві.

На сьомому етапі керівництвом затверджуються розроблені регламенти функціонування стратегічного управлінського обліку основних засобів і форми документаційного забезпечення. Вносяться зміни в положення облікової політики. Дані дії оформляються наказами внутрішнього порядку [3].

На нашу думку, особливістю ведення стратегічного управлінського обліку основних засобів є використання інструментів бухгалтерського інжинірингу. Так, елементи інжинірингу спрямовані на накопичення і угруповання необхідних даних для інформаційного оснащення і систематизації процесу управлінського обліку основних засобів [2]. Наприклад: формується деталізована інформаційна платформа з проектами проміжних та підсумкових показників; варіантами альтернатив управління; аналізом відібраних альтернатив; вибором конкретного рішення і контролем його виконання, законністю і ефективністю для досягнення певної мети. Використання інструментів бухгалтерського інжинірингу при веденні стратегічного управлінського обліку основних засобів синтезує воедино проектні та системні підходи. Це дозволить забезпечити прозорість інформаційних даних на всіх рівнях управління.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України : Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Шайкан А.В. Бухгалтерський облік у прийнятті управлінських стратегічних рішень : [монографія] / А.В. Шайкан. – К. : КНЕУ, 2009. – 303с.
3. Єршова Н.Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект [Електронний ресурс] / Н.Ю. Єршова // Економіка та суспільство. – 2018. – №14.